

KS-I-O.0003.8.2026

DSK-II.ZD-00200/26

**Pan
Filip Żelazny
Radny Województwa Wielkopolskiego**

Szanowny Panie Radny,

odpowiadając na Pana interpelację z dnia 7 maja 2026 r. w sprawie programu dofinansowania przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego wymiany urządzeń grzewczych – pieców, kotłów i palenisk oraz kontroli realizacji Programu ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej, uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Na przestrzeni ostatnich lat samorządy lokalne miały możliwości pozyskiwania dotacji m.in. do wymiany źródeł ciepła z różnych programów dotacyjnych zarówno centralnych, jak i na poziomie regionalnym, często łącząc te formy wsparcia w tzw. montaż finansowy. W związku z ustawowym podziałem kompetencji pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego oraz funkcjonowaniem istniejących mechanizmów wsparcia realizowanych przez inne jednostki oraz instytucje ochrony środowiska funkcjonujące na poziomie lokalnym, regionalnym oraz krajowym, Samorząd Województwa Wielkopolskiego nie tworzył odrębnego programu dofinansowań dla osób fizycznych, co pozwoliło uniknąć dublowania instrumentów finansowych oraz zapewnić efektywne wykorzystanie środków publicznych.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym spraw związanych z ochroną środowiska (w tym programów dotyczących wymiany źródeł ciepła). Samorząd Województwa działający na podstawie ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, wykonuje zadania o charakterze regionalnym, strategicznym, w tym kreowanie polityki rozwoju województwa, koordynację działań regionalnych oraz zarządzanie instrumentami wsparcia o charakterze ponadlokalnym.

Zarząd Województwa Wielkopolskiego jest Instytucją Zarządzającą funduszami FEW.

W perspektywie finansowej 2021-2027 ze środków programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski realizowane są projekty wpisujące się w działania wskazane w programach ochrony powietrza.

W ramach Priorytetu 10 Sprawiedliwa transformacja Wielkopolski Wschodniej - działanie 10.6 Przybliżenie Wielkopolski Wschodniej do osiągnięcia neutralności klimatycznej prowadzone były nabory wniosków dotacyjnych na zadania w zakresie wspierania potencjału powstawania

instalacji OZE, jak również działań termomodernizacyjnych w obiektach użyteczności publicznej. Inwestycje te wpisują się w katalog działań zawartych w programach ochrony powietrza.

Rok 2023:

- nabór na projekty dot. termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej – wsparcie uzyskało 6 projektów gmin na dofinansowanie 33,3 mln zł, w tym wkład UE stanowił 29,1 mln zł.

Rok 2024:

- nabór na projekty parasolowe dot. odnawialnych źródeł energii – wsparcie uzyskało 26 projektów gmin na dofinansowanie 260 mln zł (całość ze środków UE).
- nabór na projekty termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej – wsparcie uzyskało 12 projektów gmin na dofinansowanie 53,7 mln zł, w tym wkład UE stanowił 47 mln zł. W ramach tego naboru beneficjenci zadeklarowali we wskaźniku modernizację 5 źródeł ciepła (innych niż indywidualne).
- nabór na projekty dot. termomodernizacji budynków mieszkalnych wielorodzinnych – wsparcie uzyskały 3 projekty gmin na dofinansowanie 14 mln zł, w tym wkład UE stanowił 12,2 mln zł.

W ramach Priorytetu 2. Fundusze Europejskie dla Zielonej Wielkopolski prowadzone były nabory wniosków w ramach Działania 2.1 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych. Działanie to skupiało się na dofinansowaniu głębokiej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz wymianie źródeł ciepła.

W wyniku naboru przeprowadzonego w 2024 roku 52 inwestycje (głównie samorządów gminnych) zostały wybrane do dofinansowania na kwotę 212 mln zł (całość ze środków UE).

W ramach tego naboru beneficjenci zadeklarowali we wskaźniku modernizację 41 indywidualnych źródeł ciepła.

Poza środkami dotacyjnymi w ramach Działania 2.2 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych – Instrumenty finansowe jest także możliwość uzyskania pożyczki na poprawę efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą i/lub modernizacją źródeł ciepła, albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej i/lub chłodniczej. Aktualnie trwa nabór wniosków dla pożyczkobiorców.

W Priorytecie 2 wspierane są także projekty związane z OZE. W Działaniu 2.4 Rozwój energii odnawialnej (OZE) – Instrumenty finansowe jest możliwość uzyskania pożyczki na projekty związane z instalacjami wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej z OZE wraz z magazynami oraz przyłączeniem do sieci. Aktualnie trwa nabór wniosków dla pożyczkobiorców.

Także w poprzedniej perspektywie 2014-2020 w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego wspierane były projekty termomodernizacyjne i związane z OZE. Dla 145 projektów termomodernizacyjnych udzielono wsparcia w formie dotacji na kwotę UE 347 mln zł, natomiast w formie pożyczek wsparto 76 na 126 mln zł. W projektach dotacyjnych potwierdzono wymianę 147 źródeł ciepła. Jeśli chodzi o instalacje dla wytwarzania energii z OZE to wsparto 42 projekty na kwotę UE 206 mln zł.

Dla jednostek samorządu terytorialnego przewidziano także środki finansowe w ramach programów krajowych, np. Krajowy Plan Odbudowy (B1.1.2. Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych w części dotyczącej budynków wielorodzinnych). Jest to bezzwrotne wsparcie finansowe na głęboką termomodernizację oraz wymianę źródeł ciepła w budynkach wielorodzinnych. B3.5.1 Inwestycje w zielone budownictwo wielorodzinne. Celem funduszu jest budowa mieszkań przeznaczonych dla gospodarstw domowych o niskich i umiarkowanych dochodach z uwzględnieniem efektywności energetycznej).

Wsparcie z Funduszu Spójności realizowane jest głównie za pośrednictwem programu FEnIKS (Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko) na lata 2021–2027. Głównym celem tego priorytetu jest wsparcie gospodarki niskoemisyjnej, ochrona środowiska oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu.

Programy ochrony powietrza to dokumenty będące aktami prawa miejscowego określające działania naprawcze zmierzające do poprawy jakości powietrza na obszarze danego województwa, w zakresie substancji, dla których stwierdzono przekroczenia w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Ich głównym celem jest ochrona zdrowia mieszkańców poprzez wdrażanie działań naprawczych, zmierzających do dotrzymania poziomów dopuszczalnych lub docelowych określonych substancji w powietrzu.

Liczba kontroli w danej gminie, w latach 2026-2028 określona w aktualizacji Programu ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej została uzależniona od liczby kotłów do wymiany znajdujących się w zasobach innych niż komunalne. Przyjęto, że w każdej gminie należy wykonać rocznie liczbę kontroli odpowiadającą 5% łącznej liczby kotłów do wymiany w danej gminie. Kontrole mają na celu dotarcie do osób, które użytkują urządzenia niespełniające wymogów obowiązujących na terenie Województwa tzw. uchwał antysmogowych oraz przedstawienie informacji o charakterze edukacyjnym i o możliwościach wsparcia finansowego w zakresie wymiany źródeł ciepła.

Kontrole określone w Programach ochrony powietrza mogą być prowadzone przy okazji wykonywania innych czynności realizowanych przez gminę, na podstawie odrębnych przepisów prawa, w szczególności na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Ponadto, w ponad trzydziestu JST z Wielkopolski Wschodniej oraz Kalisza, Wągrowca i Ostrowa Wielkopolskiego, zatrudnieni są Powiatowi i Gminni Doradcy Klimatyczni, którzy są także istotnym wsparciem administracyjnym w procesie kontrolnym i edukacyjnym oraz doradczym w zakresie pozyskiwania funduszy na wymianę źródeł ciepła oraz termomodernizacji zarówno w obszarze niskiej emisji z sektora komunalnego, jak i MŚP. Doradcy Klimatyczni zatrudnieni są od 2023 r., w ramach koordynowanego przez Samorząd Województwa projektu LIFE AFTER COAL PL. Każda z gmin otrzymała na ten cel 1,2 mln. zł.

Aktualnie, także w ramach ww. Projektu, toczy się w Urzędzie Marszałkowskim postępowanie przetargowe na budowę Regionalnej Sieci Monitoringu Jakości Powietrza, w ramach której poza zbudowaniem systemu informatycznego, każda z gmin projektowych i wszystkie wielkopolskie miasta powiatowe zostaną wyposażone w dedykowane czujniki jakości powietrza i monitoring online w czasie rzeczywistym.

Należy zauważyć, że Samorząd Województwa Wielkopolskiego, corocznie organizuje konferencje szkoleniowe wspierające w sposób prawny, merytoryczny i praktyczny kilkuset pracowników urzędów miast i gmin oraz strażników miejskich i gminnych wykonujących czynności kontrolne w zakresie przestrzegania przepisów uchwał antysmogowych. Nadmieniam, że szacowana kwota wykonania kontroli, przedstawiona w aktualizacji Programu ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej, dotyczy szczególnej sytuacji, w której podczas kontroli zostało zlecone wykonanie badań laboratoryjnych.

Z poważaniem
z up. MARSZAŁKA WOJEWÓDZTWA
Jacek Bogusławski
CZŁONEK ZARZĄDU